

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad energiamärgistuse ja rehvimärgistuse lihtsustamise (COM(2026) 565) kohta

Sissejuhatus

Euroopa Komisjon esitas 24. juunil 2026 ettepaneku muuta energiamärgistuse määrust (EL) 2017/1369¹ ja rehvide märgistuse määrust (EL) 2020/740², et vähendada halduskoormust ning edendada digitaalsete lahenduste kasutust. Komisjoni hinnangul hoitakse ELis muudatustega halduskulude pealt iga-aastaselt kokku 125 miljonit eurot ning paraneb nõuetele vastavus, eriti veebikaubanduses. Lisaks liigub osa energiatõhususe ja rehvide teabest digitaalsesse vormi, tagades samaaegselt tarbijate ligipääsu vajalikule tootealasele teabele.

Sihistatud muudatused puudutavad peamiselt energiamärgiste laialdasemat digitaliseerimist, sh Euroopa energiamärgisega toodete andmebaasi (EPREL)³ kasutamise edendamist, laiendatud tootjavastutuse kohustuste selgitamist ning märgiste ajakohastamise lihtsustamist. Antud lihtsustamisettenähtus ei muuda toodete energiatõhususe ja märgiste raamistiku eesmärgi ega ülesehitust.

Ettepaneku subsidiaarsustähtaeg on 27. oktoober 2026. Eelnõu läbirääkimised ning seadusandlik menetlus toimuvad 2026. aasta teises pooles.

Ettepanek on kooskõlas Eesti Euroopa Liidu poliitika 2023-2027 (ELPOL) ning Eesti seisukohtadega Omnibus IV algatuse kohta. Ettepanek toetab toodetega seotud teabe digitaliseerimist ning digitaalsete andmebaaside kasutamist, sealhulgas EPREL-i arendamist keskse teabeallikana. Samuti aitab ettepanek kaasa andmete ühekordse esitamise põhimõtte rakendamisele ja vähendab ettevõtjate halduskoormust, mis on kooskõlas Eesti seisukohaga, et ettevõtjalt tuleb nõuda üksnes mõistlike pingutustega kättesaadavate andmete esitamist. Lisaks on ettepanek kooskõlas Eesti toetusega tootealase teabe digitaalseks esitamiseks turujärelevalveasutustele. Kuivõrd ettepanek ei kaota tarbijale olulise teabe kättesaadavust ega muuda kehtivaid põhimõtteid hoiatus-, ohutus- ja jälgitavusteabe esitamise kohta, ei ole vastuolu ka Omnibus IV sätestatud põhimõtetega.

Koostajad

Seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna ringsuse ja finantseerimise valdkonnajuht Mihkel Krusberg (mihkel.krusberg@kliimaministeerium.ee),

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1369, 4. juuli 2017, millega kehtestatakse energiamärgistuse raamistik ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2010/30/EL [Määrus - 2017/1369 - EN - EUR-Lex](#)

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/740, 25. mai 2020, mis käsitleb rehvide kütusesäästlikkuse ja muude näitajate märgistamist ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1369 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1222/2009 [Määrus - 2020/740 - EN - EUR-Lex](#)

³ [EPREL Public website](#)

kliima ja keskkonnahoidliku majanduse osakonna nõunik Karen Silts (karen.silts@kliimaministeerium.ee) ja välissuhete osakonna nõunik Rahel Kelus (rahel.kelus@kliimaministeerium.ee) ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti tooteohutuse büroo juhataja Jana Baljutis-Kütt (jana.kytt@ttja.ee) ja seadmeohutuse ekspert Meelis Kärt (meelis.kart@ttja.ee). Valdkondade eest vastutavad asekanstlerid Ivo Jaanisoo (ivo.jaanisoo@kliimaministeerium.ee) ja Kerli Kiili (kerli.kiili@kliimaministeerium.ee).

Sisu ja võrdlev analüüs

Ettepaneku eesmärk on vähendada energiamärgistuse ja rehvimärgistuse süsteemidega seotud halduskoormust, parandada digitaalsete lahenduste kasutamist ning tugevdada turujärelevalvet. Muudatused ei muuda energiamärgistuse ega rehvimärgistuse süsteemide põhilisi eesmärke, milleks on tarbijate teavitamine toodete energiatõhususest, keskkonnamõjust, ohutusest ja muudest olulistest omadustest. Samuti soovitakse suurendada Euroopa energiamärgisega toodete andmebaasi (EPREL) kasutamist keskse andmebaasina ning vältida andmete dubleerimist.

Eesti on varasemalt toetanud nii energiamärgistuse kui ka rehvimärgistuse süsteemide arendamist, pidades oluliseks tarbijate paremat teavitamist toodete energiatõhususest ja muudest olulistest omadustest. Eesti jaoks on olnud oluline vähendada ettevõtjate ja ametiasutuste halduskoormust, vältida andmete dubleerimist erinevates ELi infosüsteemides ning tagada tõhus turujärelevalve, sealhulgas veebikaubanduse valdkonnas. Praktikas on probleemidena esile kerkinud EPREL-i andmebaasiga seotud andmete korduv esitamine, vastutuse ebaselgus mõnede turuosaliste puhul ning piiratud võimalused nõuetele mittevastavate toodete tõhusaks tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks veebikeskkonnas. Rehvimärgistuse valdkonnas on Eesti toetanud meetmeid, mis võimaldavad tarbijatel teha teadlikumaid ostuotsuseid rehvide kütusesäästlikkuse, märghaarduvuse ja mürataseme alusel ning aitavad vähendada transpordisektori energiatarbimist ja keskkonnamõju. Samuti on Eesti pidanud oluliseks, et märgistussüsteemidega seotud kohustused oleksid eri turuosaliste vahel selgelt jaotatud ning et tarbijatele vajalik teave oleks kättesaadav kogu tarneahela vältel.

Energiamärgistuse määruse (EL) 2017/1369 olulisemad muudatused puudutavad digitaalsete märgiste kasutuse suurendamist, tootjavastutuse kohustuste täpsustamist ja tugevdamist, märgiste ajakohastamise lihtsustamist ning EPREL-i kasutamist. Digitaalse märgise edendamiseks kaob üldine kohustus lisada igale tootele trükitud energiamärgis ning tootespetsiifilised õigusaktid määravad edaspidi, kuidas märgis ja QR-kood tarbijani jõuavad. Samuti jääb müüjatel õigus nõuda tootjalt/tarnijalt tasuta trükitud märgiseid 5 tööpäeva jooksul.

Tootealaste kohustuste täpsustamiseks selgitatakse muudatustega paigaldajate, veebiplatvormidel müüjate ja teiste vahendajate kohustusi. Muu hulgas peavad paigaldajad edaspidi energiamärgisega toodete pakkumisel esitama tarbijale energiamärgise kui olulise lepingueelse teabe ning veebimüügis tuleb energiamärgist kuvada tootelehel, otsingutulemustes ja ostukorvis. Lisaks tugevdatakse turujärelevalveasutuste volitusi mittevastava toote nähtavuse vähendamiseks ning hoiatuste kuvamiseks EPREL-i avalikus osas, seejuures loetakse mittevastava toote kohta esitatud teave digiteenuste õigusakti (DSA) tähenduses ebaseaduslikuks sisuks, mis loob aluse ka veebituruplatvormide endi kohustustele

Lihtsustatakse ka üleminekut ajakohastatud energiamärgisele, st tootjad ei pea enam neljakuulisel üleminekuperioodil esitama korraga nii vana kui uut märgist ning pärast uue märgisüsteemi jõustumist võib vana märgisega tooteid müüa kuni 12 kuud.

Tugevdatakse ka kolmandate riikide tootjate ja volitatud esindajate vastutust, sh peab volitatud esindaja edaspidi EPREL-isse üles laadima tootjalt saadud volituse ning turujärelevalveasutustele peab olema selge, kes vastutab nõuetele mittevastava toote eest ELi turul. Samuti koostab komisjon edaspidi iga nelja aasta tagant aruande liikmesriikide turujärelevalveasutuste poolt turujärelevalve info- ja teavitussüsteemi (ICSMS) sisestatud andmete põhjal, kajastades kontrollide arvu ja laadi, mittevastavuse taset, määratud karistusi ning indikaatiivseid võrdlusnäitajaid ja prioriteete liikmesriikidele.

Lihtsustatakse ka EPREL-i kasutamist ja sinna andmete esitamist, mh kaob vajadus esitada eraldi energiamärgise kujutis ning EPREL genereerib selle edaspidi automaatselt ning vähendatakse sama teabe korduvat sisestamist EPREL-i ja tulevase digitaalse tootepassi (DPP) süsteemi.

Rehvide märgistuse määruse (EL) 2020/74 peamised muudatused puudutavad märgistuse ajakohastamise menetluse lihtsustamist, vastavuse kontrolli dokumentide täpsustamist, halduskoormuse vähendamist, tootjate ja kauplejate kohustuste ja märgistuse kuvamise nõuete täpsustamist ning EPREL-isse rehvide andmete sisestamist.

Märgistuse ajakohastamise puhul saab komisjon edaspidi rehvimärgistuse tehnilisi parameetreid (nt veeretakistus, märghaarduvus, müratase) muuta delegeeritud õigusaktidega, vältimaks pikki menetlusi.

Nõuete vastavuse osas tuleb EPREL-isse esitada tüübikinnituse dokumendid ning vajaduse korral katsereportid, mis tõendavad märgisel deklareeritud väärtusi.

Tootjate ja kauplejate kohustuse täpsustamise vallas lisatakse määрусesse mõiste “rehvipaigaldaja”, kuivõrd rehvipaigaldajad müüvad rehve sageli ka ise ning neile hakkavad edaspidi täies mahus kehtima samad kohustused, mis praegu kehtivad turustajatele.

Märgistuse kuvamise nõuete puhul täpsustatakse mh, kuidas rehvimärgist tuleb näidata kauplustes, veebimüügis, reklaamides ja kataloogides ning analoogselt energiamärgistega lubatakse kasutada lihtsustatud digitaalset kuvamisviisi. EPREL-i registreerimisnumbri, lingi või QR-koodi lisamise kohustus laieneb kõigile rehvipakkumistele, reklaamidele ja arvetele (praegu nõutakse seda vaid hinnaga visuaalreklaamis). Kaotatakse senised eraldi nõuded rehvi näitajate edastamiseks, kui rehv pole müügihetkel nähtav, sealhulgas paberipõhise kaugmüügi ja telefonimüügi kaudu toimuva kaugmüügi puhul. Lisaks ei pea uute sõidukite müüjad enam rehvimärgistust eraldi kuvama, kuna ostja ei saa enamasti rehvalikut ise määrata.

EPREL-i kasutamise täpsustamiseks lisatakse avalikku andmebaasi täiendavad rehvi identifitseerimise ja valiku seisukohalt olulised andmed. Lisaks soovitaks rehvide võrdlemine lihtsamaks muuta. Viimaks ei pea tarnija enam eraldi esitama rehvimärgise kujutist, kuna EPREL genereerib selle automaatselt andmete põhjal.

EL asja vastavus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

Ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 ja artikli 194 lõige 2. See peegeldab muudetavate määruste õiguslikku alust: energiamärgistuse määruse puhul on selleks ELi toimimise lepingu artikli 194 lõige 2 ning rehvide märgistamise määruse puhul ELi toimimise lepingu artikkel 114 ja artikli 194 lõige 2.

Nii energiamärgistuse kui ka rehvimärgistuse süsteemid on loodud siseturu toimimise toetamiseks, tagades, et kogu Euroopa Liidus kasutatakse ühtseid märgistusnõudeid ning tarbijatele esitatakse võrreldavat teavet toodete omaduste kohta. Seetõttu tuleneb Euroopa Liidu pädevus aluslepingutest.

Subsidiaarsus

Ettepanek ei muuda ELi ja liikmesriikide vahelist pädevuste jaotust. Energiamärgistuse ja rehvide märgistamise määrustes sätestatud täielikult ühtlustatud nõudeid muudetakse üksnes sihipäraselt, ilma et muutuks nende määruste poliitiliste eesmärkide sisu või ulatus.

Proportsionaalsus

Muudatuste eesmärk on muuta kehtivad nõuded tõhusamaks ja suurendada EPREL-i kasutamisest siseturul saadavat kasu, piirdudes seejuures üksnes võrdsete konkurentsitingimuste, nõuete ühtse täitmise ja tehnoloogia arenguga arvestamiseks vajalike meetmetega. Uued kohustused põhinevad tõenditel. Kuigi kaob üldine kohustus lisada trükitud energiamärgis igale tooteühikule, peab märgis olema kliendile kaupluses endiselt nähtav ning edasimüüjal säilib õigus nõuda tarnijalt trükitud märgist.

Taust

Euroopa Liidu energiamärgistuse ja rehvimärgistuse süsteemid on osa ELi siseturu, energia- ja kliimapolitikast. Mõlema süsteemi eesmärk on anda tarbijatele võrreldavat teavet toodete omaduste kohta ning suunata turgu energiatõhusamate, keskkonnahoidlikumate ja kvaliteetsemate toodete poole.

Energiamärgistuse süsteem põhineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusel (EL) 2017/1369. Määruse eesmärk on aidata tarbijatel teha teadlikke ostuotsuseid, võimaldades võrrelda erinevate toodete energiatarbimist ja muid olulisi näitajaid. Samal ajal motiveerib süsteem tootjaid arendama energiatõhusamaid tooteid ning aitab kaasa Euroopa Liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisele.

Rehvimärgistuse süsteem põhineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusel (EL) 2020/740. Rehvimärgistus annab tarbijatele teavet rehvide veeretakistuse, märghaarduvuse ja välismüra kohta ning aitab seeläbi kaasa kütusesäästu, liiklusohutuse ja keskkonnahoiu eesmärkide saavutamisele.

Komisjoni hinnangul on energiamärgistuse ja rehvimärgistuse süsteemid üldiselt olnud edukad ning aidanud kaasa energiatõhusamate toodete turule jõudmisele. Samas on süsteemide rakendamisel ilmnunud mitmeid praktilisi probleeme. Eelkõige on ettevõtjad juhtinud

tähelepanu märkimisväärsele halduskoormusele, mis tuleneb paberipõhistest nõuetest, andmete dubleerivast esitamisest ning mõningatest keerukatest märgistamis- ja aruandluskohustustest. Samuti on Euroopa Komisjon tuvastanud vajaduse parandada veebikaubanduses märgiste kuvamist ning tugevdada turujärelevalveasutuste võimalusi kontrollida toodete vastavust nõuetele.

Ettepanek on osa Euroopa Komisjoni halduskoormuse vähendamise ja õigusaktide lihtsustamise tegevuskavast. Muudatustega soovitakse senisest rohkem kasutada digitaalseid lahendusi, vähendada teabe dubleerimist ning tugevdada EPREL-i rolli keskse andmeallikana. Samuti soovitakse parandada kolmandatest riikidest pärinevate toodete üle järelevalve teostamise võimalusi ning selgemalt määratleda erinevate tarneahelas osalevate ettevõtjate kohustused.

Eestis teeb energiamärgistuse nõuete täitmise üle järelevalvet Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) ja rehvimärgistuse nõuete täitmise üle Keskkonnaamet (KEA). Energiamärgistusega toodete tootjad ja importijad registreerivad tooteid juba täna EPREL-i andmebaasis ning energiamärgiseid kasutatakse nii füüsilistes kauplustes kui ka veebimüügis.

Kavandatavad muudatused ei muuda süsteemi aluseid, kuid suurendavad EPREL-i rolli ning vähendavad paberipõhiseid kohustusi. Ettevõtjate jaoks tähendab see eelkõige toodetega kaasas olevate paberil märgiste ja teabelehtede vähenemist ning suuremat rõhku digitaalsete andmete haldamisele.

Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

Käesoleva hinnangu põhjal ei ole alust eeldada ulatuslikke majanduslikke, sotsiaalseid ega keskkonnamõjusid. Samas sõltub mõjude tegelik ulatus mitmest rakendamisega seotud asjaolust, mis ei ole praegu veel lõplikult selgunud. Seetõttu käsitatakse käesolevat mõjuhinnangut esialgsena ning seda täpsustatakse vajaduse korral edasise õigusloome käigus.

Mõju elus- ja looduskeskkonnale

Otsene mõju elu- ja looduskeskkonnale on vähene. Ettepanek ei muuda energiamärgistuse ega rehvimärgistuse süsteemide sisulisi eesmärke ega toodetele kohaldatavaid energiatõhususe või keskkonnanõudeid. Kaudselt aitab ettepanek jätkuvalt kaasa energiatõhusamate toodete ja rehvide kasutamisele. Positiivne keskkonnamõju võib tuleneda paberipõhiste energiamärgiste ja tootelehtede kasutamise vähenemisest ning digitaalsete lahenduste laiemast kasutamisest.

Mõju majandusele

Mõju majandusele on eeldatavalt üldjoontes positiivne, kuid ettevõtjate lõikes erinev. Muudatused puudutavad Eestis peamiselt energiamärgistusega toodete tootjaid, importijaid, turustajaid ja veebimüüjaid ning rehvimärgistuse valdkonnas rehvide tarnijaid, turustajaid ja rehvipaigaldajaid. Tegemist on valdavalt ettevõtjatega, kes juba täna peavad täitma energiamärgistuse või rehvimärgistuse nõudeid ja kasutama EPREL-i andmebaasi. Mõjutatud ettevõtjate täpset arvu ei ole võimalik olemasolevate andmete põhjal hinnata, kuid mõju võib

ulatuda märkimisväärse hulga ettevõtjateni, sealhulgas e-kaubanduse platvormide ja jaemüüjateni.

E-poodide, tootekataloogide ja muude müügikanalite esmane kohandamine EPREL-i registreerimisnumbri, lingi või QR-koodi kuvamiseks võib kaasa tuua ühekordse kulu. Uute nõuete täitmine ei piirdu siiski üksnes ühekordse muudatusega: ettevõtjad peavad edaspidi tagama, et EPREL-i viited ja tooteandmed on pakkumistes, reklaamides, veebimüügis ning asjakohastel juhtudel ettevõtjate vahelistes tehingutes korrektsed ja ajakohased. Volitatud esindajal tuleb EPREL-is ajakohastada ka mandaati puudutavad muudatused.

Samas vähenevad paberipõhise dokumentatsiooni koostamise, edastamise ja säilitamisega seotud kulud ning väheneb sama teabe korduva esitamise vajadus. Seetõttu võib mõju olla eriti positiivne ettevõtjatele, kes turustavad suurt hulka energiamärgistusega tooteid või tegutsevad piiriüleselt mitmel turul. Mõju tegelik ulatus sõltub siiski teisest õigusaktides sätestatavatest kuvamisnõuetest ning sellest, millises ulatuses saavad ettevõtjad kasutada olemasolevaid tootehaldus-, e-kaubanduse ja müügisüsteeme.

Rehvimärgistuse valdkonnas võivad täiendavad kohustused puudutada eelkõige rehve müüvaid rehvipaigaldajaid ja kolmandatest riikidest rehve importivaid ettevõtjaid. Hinnanguliselt ei too ettepanek siiski kaasa olulist või püsivat lisakulu enamiku ettevõtjate jaoks, kuna uued kohustused tasakaalustuvad paberipõhiste nõuete vähenemise ja andmete dubleerimise vähenemisega.

Ettepaneku tulemusena väheneb Eesti ettevõtjate jaoks eelkõige paberipõhiste energiamärgiste ja tootelehtede haldamisega seotud halduskoormus ning sama teabe korduva esitamise vajadus erinevates süsteemides. Samuti lihtsustub energiamärgiste ajakohastamisega seotud tegevus ning paraneb juurdepääs digitaalsele tooteteabele. Täiendavaid kulusid võivad ettevõtjatele põhjustada peamiselt veebimüügi- ja muude infosüsteemide kohandamine uute kuvamisnõuetega ning EPREL-is avaldatava teabe ajakohasena hoidmine. Tegemist on eeldatavalt peamiselt ühekordsete või piiratud ulatusega kuludega. Seetõttu ei tõsta see oluliselt ettevõtete kulusid.

Mõju regionaalarengule

Oluline mõju regionaalarengule puudub. Ettepanek ei mõjuta piirkondlikku majandustegevust, tööhõivet, teenuste kättesaadavust ega regionaalse arengu eesmärke erinevates Eesti piirkondades. Muudatused kohalduvad kogu Euroopa Liidu siseturul ühetaoliselt ning ei oma eristavaid piirkondlikke mõjusid.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Mõju riigiasutuste töökorraldusele on piiratud. TTJA ja Keskkonnaamet jätkavad vastavalt energiamärgistuse ja rehvimärgistuse nõuete täitmise üle järelevalve tegemist, kuid võib eeldada lisanduvat koormust esitatud ettepaneku rakendamiseks. Mõju järelevalveasutustele sõltub eelkõige kavandatavate täiendavate aruandlus- ja seirekohustuste lõplikust kujundusest. Mõju halduskoormusele on väiksem juhul, kui liikmesriikidele jäetakse aruandluse korraldamisel piisav paindlikkus või kui aruandluskohustused ei ole kohustuslikud. EPREL-i

suurem kasutamine võib parandada järelevalveks vajalike andmete kättesaadavust ning muuta kontrollimenetlused tõhusamaks. Vajaduse korral tuleb ajakohastada järelevalvepraktikaid ning ettevõtjatele suunatud juhendmaterjale. Ettepanek ei too kaasa vajadust luua uusi asutusi. Küll aga toob see seoses energiamärgistusega TTJA-le kaasa mitu praktilist muudatust, mida tuleb arvestada:

- Artikli 9 lõikega 2 kavandatud uus järelevalvevahend (mittevastava toote nähtavuse vähendamine ja hoiatuste kuvamine EPREL-is) eeldab järelevalveasutustelt selge menetlusliku aluse väljatöötamist (ärakuulamisõigus, põhjendatud otsus, vaidlustusvõimalus).
- Märgistuse digitaliseerimine (vähem füüsilist kontrolli, rohkem veebipõhist kontrolli) eeldab järelevalveasutustelt uute digitaalsete järelevalvevahendite ja -oskuste arendamist.
- Positiivse mõjuna paraneb volitatud esindaja mandaadi kohustusliku EPREL-i üleslaadimise tõttu järelevalveasutustelt võimekus tuvastada kolmandate riikide toodete eest vastutav ettevõtja.

Täiendava aruandluskohustuse (artikkel 9a) mõju TTJA-le on tõenäoliselt piiratud, kuna juba täna sisestatakse turujärelevalve info- ja teavitussüsteemi (ICSMS) andmeid, kuid komisjoni koostatavad indikatiivsed liikmesriikide vahelised võrdlusnäitajad võivad tulevikus tekitada survet järelevalveressursside suurendamiseks.

Rehvimärgistuse muudatustega (artikkel 3) lisatakse määrusesse mõiste „rehvipaigaldaja“, et selgitada üheselt, et rehve tarbijatele müüvad ja paigaldavad ettevõtjad kuuluvad rehvimärgistuse nõuete kohaldamisalasse. Sisuliselt on sellised ettevõtjad juba täna käsitatavad levitajatena, kui nad teevad rehve turul kättesaadavaks. Muudatus suurendab õigusselgust, kuid puudutab praktikas sageli väikeettevõtjaid ja autoremonditöökodasid, kes ei pruugi olla end seni määruse otseste adressaatidena käsitanud. Seetõttu tuleb muudatuse rakendamisel pöörata tähelepanu teavitamisele ja juhendamisele KEA poolt, et asjaomased ettevõtjad oleksid teadlikud neile kohalduvatest nõuetest ning suudaksid neid nõuetekohaselt täita.

Seetõttu on hinnatud, et ettepaneku kohased nõuded suurendaks TTJA personalikulusid 0,5 FTE (30 000 €) ja KEA personalikulusid 0,5 FTE (30 000 €) võrra.

Mõju kohalikele omavalitsustele puudub, kuna määruste rakendamine ei kuulu kohalike omavalitsuste ülesannete hulka.

Mõju riigirahandusele

Esialgse hinnangu kohaselt ei ole olulist mõju riigirahandusele ette näha. Võimalikud kulud võivad siiski kaasneda järelevalveasutustelt uue EPREL-i järelevalvevahendi kasutamise menetluskorra ja kasutajaõiguste kehtestamise, ametnike koolitamise ning ettevõtjatele suunatud juhendmaterjalide ajakohastamisega. Täiendav tehniline kulu võib tekkida üksnes juhul, kui EPREL-i või ICSMS-i kasutamine eeldab TTJalt ja KEAlt olemasolevate infosüsteemide kohandamist või uue liidese loomist. Selle täpne vajadus selgub pärast Euroopa

Komisjoni tehniliste nõuete ja funktsionaalsuse täpsustumist. Võimalike lisakulude rahastamise täpne vajadus hinnatakse pärast rakendusnõuete täpsustumist. Hetkel on hinnatud, et ettepaneku kohased nõuded suurendaks TTJA personalikulusid 0,5 FTE (30 000 €) ja KEA personalikulusid 0,5 FTE (30 000 €) võrra.

Eesti seisukohad ja nende põhjendused

- 1. Eesti toetab energiamärgistuse ja rehvide märgistuse määruste lihtsustamise ettepanekute üldeesmärki vähendada ettevõtjate ja ametiasutuste halduskoormust, parandada turujärelevalve tõhusust ning suurendada digitaalsete lahenduste kasutamist. Eesti toetab Euroopa energiamärgisega toodete andmebaasi (EPREL) rolli tugevdamist keskse tooteteabe andmebaasina ning andmete ühekordse esitamise põhimõtte rakendamist. Eesti peab oluliseks, et ettevõtjatel ei tekiks kohustust esitada sama teavet paralleelselt erinevatesse Euroopa Liidu infosüsteemidesse ning et EPREL-i ja digitaalse tootepassi süsteemi vaheline koostalitlusvõime oleks tagatud.**

Selgitus: Eesti peab oluliseks Euroopa Liidu siseturu tõhusamat toimimist, ettevõtjate halduskoormuse vähendamist ning digilahenduste laiemat kasutamist õigusnõuete täitmisel ja turujärelevalves. Digitaalsete andmete parem kasutamine võimaldab turujärelevalveasutustel olemasolevat teavet tõhusamalt rakendada ning tugevdab järelevalvet e-kaubanduses ja piiriülesel turul.

Eesti toetab EPREL-i kui keskse tooteteabe andmebaasi edasiarendamist, kuna see aitab vähendada andmete dubleerimist ning parandab teabe kättesaadavust nii ettevõtjatele, ametiasutustele kui ka tarbijatele. Eesti peab oluliseks, et andmete ühekordse esitamise põhimõtet rakendataks läbivalt ning et EPREL, digitaalne tootepass ja muud asjakohased Euroopa Liidu infosüsteemid toimiksid omavahel koostoimes.

Samuti peab Eesti oluliseks, et tooteteabe digitaliseerimine toetaks ringsuse eesmärke. Toodete kohta kättesaadav teave peaks võimaluse korral hõlbustama toodete parandamist, korduskasutamist, ajakohastamist, kogumist ja ringlussevõttu ning parandama asjakohase ja standardiseeritud teabe kättesaadavust kogu väärtusahela ulatuses.

- 2. Eesti toetab energiatoodete ja rehvide paberidokumentide põhiste märgistamisnõuete vähendamist ja digitaalsete märgistuslahenduste kasutuselevõttu tingimusel, et tarbijatele jääb kogu vajalik teave lihtsasti ligipääsetavaks ning muudatused ei tekita ettevõtjatele ebaproportsionaalset halduskoormust. Eesti toetab võimalust kasutada müügikohas energiamärgise kuvamiseks elektroonilisi lahendusi, tingimusel, et tarbijale tagatakse vähemalt samaväärne nähtavus ja teabe ligipääsetavus võrreldes füüsilise energiamärgisega.**

Selgitus: Toetame energiamärgistuse ja rehvimärgistuse süsteemide ajakohastamist ning digilahenduste laialdasemat kasutamist, kuna see võimaldab vähendada märgistamisega seotud halduskoormust, lihtsustada teabe ajakohastamist ning vähendada tarbetut paberikasutust. Praktikas visatakse tootega kaasas olevad energiamärgised sageli pärast ostu ära, mistõttu on nende füüsilise kaasamise kohustuse kaotamise mõju piiratud. Samas peab tarbijate võimalus

teha teadlikke ostuotsuseid säilima sõltumata sellest, kas ost toimub füüsilises kaupluses või veebikeskkonnas. Eesti peab oluliseks, et digitaliseerimise tulemusel ei kaoks tarbija jaoks vahetult kättesaadav oluline tooteteave. Vähemalt energiatõhususklassi ja teiste peamiste näitajate osas peab ka edaspidi olema tagatud selge seos toote ja sellele vastava teabe vahel, sõltumata sellest, kas täiendav teave on kättesaadav digitaalselt või füüsilisel kujul.

Leiame, et digilahendustele üleminek on põhjendatud ja tervitatav juhul, kui sellega tagatakse tarbijale olulise teabe vähemalt samaväärne või parem kättesaadavus võrreldes kehtiva korraga. Energiatõhususe klass ja muud peamised näitajad peavad olema tarbijale jätkuvalt selgelt nähtavad, kergesti leitavad ja arusaadavad. Füüsilises müügikohas peab energiamärgis olema tarbijale koheselt nähtav ning konkreetse tootega üheselt seostatav. Teatud põhiinfo (nt energiatõhususklass (A–G), aastane või tsükli põhine energiatarbimine, QR-kood) peaks jääma tootele või pakendile ka füüsiliselt märgistatuks, kuna kasutuselt kõrvaldatud tooted ei pruugi olla seotud algse pakendi või kasutusjuhendiga.

Digitaalselt esitatav teave peab olema selge, loetav ja kasutajasõbralik ega tohiks eeldada tarbijalt täiendavate tehniliste vahendite olemasolu. Samuti tuleb arvestada tarbijatega, kelle võimalused digitaalsete lahenduste kasutamiseks on piiratud, sealhulgas eakate ja puuetega inimestega. Märgiste kujundus, tehnilised lahendused ja teabematerjalid peavad vastama ligipääsetavusnõuetele ning olema võimalusel sihtrühmadega testitud. Uue süsteemi kasutuselevõttu peaksid toetama ka lihtsas keeles koostatud ja hõlpsalt leitavad juhendmaterjalid.

Toetame Euroopa Komisjoni ettepanekuid, mis lihtsustavad energiamärgiste vahetamist. Määruse eelnõu artikli 1 punktis 7 sätestatud võimalus tarnida märgiste vahetamise perioodil tooteid kas uue või vana märgistusega kaotab vajaduse kasutada üleminekuajal kahte paralleelset märgistust. Samuti võimaldab ettepanek müüa vana märgistusega laovarude kuni 12 kuud pärast märgiste vahetamise kuupäeva. Need paindlikud lahendused aitavad ettevõtjatel vähendada kulusid ja hallata laovarudeid tõhusamalt. Arvestades, et 2021. aastal kasutusele võetud energiamärgiste uuendamine toimub erinevate tooterühmade lõikes järk-järgult kuni 2030. aastani, peame sellist lähenemist mõistlikuks.

Elektrooniliste energiamärgiste kasutamise korral peab olema tagatud märgise nähtavus, loetavus ja selge seos konkreetse tootega. Samas ei ole mõistlik muuta seda lahendust kõigile ettevõtjatele kohustuslikuks, vaid käsitada seda ühe võimaliku alternatiivina. Ettevõtjad, kes investeerivad elektroonilistesse hinnasiltidesse või muudesse digitaalsetesse lahendustesse, saavad energiamärgise kuvamise integreerida olemasolevatesse süsteemidesse. See võib soodustada ka vastavate tehnoloogiliste lahenduste ja teenuste arengut turul. Elektrooniliste energiamärgiste täpsemad tehnilised nõuded tuleks sätestada asjaomastes delegeeritud õigusaktides, võttes arvesse eri tooterühmade eripärasid.

Üheks oluliseks väljakutseks on EPREL-i identifikaatorite (EPREL ID) kättesaadavus ja andmete kvaliteet. Praktikas esineb juhtumeid, kus tarnijad ei edasta toodete korrektseid EPREL-i numbreid või edastavad puudulikke andmeid. Sellistel juhtudel on tootega kaasas olev energiamärgis olnud sageli ainus võimalus õige identifikaatori leidmiseks ja toote andmete tuvastamiseks EPREL-i andmebaasis. Seetõttu tuleb füüsiliste energiamärgiste kohustuse

vähendamise kõrval parandada andmete liikumist kogu tarneahelas ning tagada, et tootjad ja tarnijad edastaksid jaemüüjatele korrektsed EPREL-i andmed usaldusväärselt ja õigeaegselt. Ainult sellisel juhul on võimalik tagada energiamärgistamise nõuete sujuv täitmine ka täielikult digitaalses keskkonnas.

Tootelehtede täielikult digitaalseks muutmist peame mõistlikuks, kuna praktikas kasutatakse paberkandjal tootelehti vähe ning nende trükkimine tekitab nii lisakulusid kui ka tarbetut keskkonnamõju. Samal ajal suureneb EPREL-i andmete kvaliteedi tähtsus, kuna andmebaasist saab peamine teabeallikas tarbijatele, turujärelevalveasutustele ning võimalike toetuskeemide haldajatele.

Peame oluliseks, et uute digitaalsete märgistuslahenduste rakendamiseks nähakse ette piisav üleminekuaeg ja asjakohased rakendusmeetmed, mis võimaldavad ettevõtjatel, jaemüüjatel ning pädevatel asutustel oma süsteeme kohandada ilma ebaproportsionaalselt suurte kuludeta. Samuti peab ettevõtjatel, kelle kohustused ettepanekuga uuenevad või laienevad, olema piisavalt aega uute nõuete kohanemiseks ning nõuded peavad olema selged ja praktikas täidetavad.

Artikli 3 muudatustega lisatakse määrusesse mõiste „rehvipaigaldaja“, millega suurendatakse õigusselgust nende ettevõtjate suhtes, kes lisaks paigaldusteenusele müüvad rehve tarbijatele. Sellised ettevõtjad on sisuliselt käsitatavad levitajatena ka kehtiva regulatsiooni alusel, kuid muudatus aitab nende rolli selgemalt määratleda. Kuna tegemist on sageli väikeettevõtjate ja autoremonditöökodadega, on oluline tagada piisav teavitus ja juhendamine uute nõuete rakendamisel.

Artikli 5 lõike 1 kohaselt laieneb kohustus kanda EPREL-i lisaks vastavusteabele ka avalikule tooteinfolehele enne rehvi turule laskmist ettevõtjatele, kes toovad rehve otse kolmandatest riikidest Euroopa Liidu turule. Kuna nad täidavad tarneahelas tarnija, mitte turustaja rolli, kaasnevad neile ulatuslikumad kohustused kui tavapärastele turustajatele. Seetõttu peame vajalikuks tagada uute nõuete rakendamisel piisav õigusselgus ning mõistlik üleminekuaeg (vähemalt 12 kuud).

3. Eesti toetab Euroopa Komisjonile suurema paindlikkuse andmist energia- ja rehvimärgiste tehniliste nõuete ajakohastamisel teiseste õigusaktidega, tingimusel et liikmesriigid on piisavalt kaasatud ettevalmistavasse protsessi ning muudatustega ei vähendata tarbijatele pakutava teabe kvaliteeti ega kahjustata määruste eesmärkide täitmist.

Selgitus: Tunnustame vajadust hoida energiamärgistuse ja rehvimärgistuse nõuded kooskõlas tehnoloogia arengu, turu muutuste ja digitaliseerimisega. Tehniliste nõuete ajakohastamine delegeeritud õigusaktide kaudu võib aidata vältida olukorda, kus väiksemate ja tehnilist laadi muudatuste tegemine muutub põhjendamatult ajamahukaks. Samas peab sellise paindlikkusega kaasnema liikmesriikide sisuline ja õigeaegne kaasamine ettevalmistavasse protsessi, et hinnata muudatuste mõju ettevõtjatele, tarbijatele ja järelevalveasutustele ning vältida ebaproportsionaalset mõju ja ebarealistlikke tähtaegu. Peame oluliseks, et delegeeritud volituste

kasutamine piirdub tehniliste küsimustega ning ei muudaks määruste põhisisu ega olulisi poliitilisi valikuid ning ei vähendaks tarbijatele kättesaadava teabe ulatust.

Eesti peab oluliseks säilitada otsene valdkonna ekspertide (sh TTJA ja KEA) kaasamine määruse alusel loodud konsultatsioonifoorumi töösse. See tagab, et tehniliste muudatuste praktilist rakendatavust turujärelevalve vaatest hinnatakse juba ettevalmistavas etapis.

4. Eesti toetab digitaliseerimist ja EPREL-i laiemat kasutamist tingimusel, et see ei too kaasa sama teabe korduvat esitamist erinevates kanalites ning tagab, et uued digitaalsed märgistamis-, registreerimis- ja teavitamiskohustused oleksid ettevõtjatele selged, proportsionaalsed ja praktikas hõlpsasti rakendatavad.

Selgitus: Peame oluliseks, et energiamärgistuse digitaliseerimine tooks kaasa tegeliku halduskoormuse vähenemise ega looks uusi paralleelseid teavitamiskohustusi. Samuti peab ettevõtjatele pandavate andmeesitus- ja teavitamiskohustuste ulatus olema selgelt seotud nende rolliga tarneahelas. Ettevõtjalt ei tohiks nõuda sellise teabe esitamist, kinnitamist või kontrollimist, millele tal puudub mõistlik juurdepääs või mida tal ei ole võimalik oma tegevuse raames kontrollida. Vastutus andmete õigsuse eest peab olema selgelt jaotatud vastavalt ettevõtja rollile tarneahelas ning ettevõtja peaks esitama eelkõige andmeid, mis on talle kättesaadavad või mille õigsust on tal võimalik mõistlikult kontrollida.

Digitaalsete lahenduste kasutamine peab toetama lisaks lõppkasutajatele ka parandusteenuste, korduskasutusorganisatsioonide ja jäätmekäitlejate ligipääsu toodete kohta käivale teabele. Kui energiamärgis sisaldab juba QR-koodi, mille kaudu on võimalik saada juurdepääs EPREL-i andmebaasis olevale tooteteabele, ei ole põhjendatud nõuda sama toote kohta täiendava QR-koodi, veebilinki või muu samaväärse viite esitamist reklaamides, tehnilistes dokumentides või muudes teabekanalites (artiklid 4(3a) ja 5(1)(d)). Leiame, et täiendav EPREL-viide peaks olema nõutav üksnes juhul, kui energiamärgis ei sisalda juba EPREL-i andmetele juurdepääsu võimaldavat QR-koodi (QR-kood ei ole kohustuslik).

5. Eesti toetab tõhusa ja riskipõhise turujärelevalve tugevdamist Euroopa Liidus, kuid leiab, et turujärelevalve korraldamine peab jääma eelkõige liikmesriikide pädevusse ning liikmesriikidel peab säilima piisav paindlikkus määrata oma turujärelevalve prioriteedid, kontrollimeetodid ja ressursside jaotus vastavalt riigi vajadustele ja riskihinnangutele. Leiame, et aruandluse järgsed indikatiivsed võrdlusnäitajad ja liikmesriikidele suunatud prioriteedid peaksid olema üksnes mittesiduvad. Vältida tuleb ilma selge lisandväärtuseta uute aruandlus- ja seirekohustuste loomist.

Selgitus: Artiklis 9a kavandatud aruandluskohustus liikmesriikidele peaks olema paindlik ning võimaldama komisjonil saada ülevaate nõuetele vastavuse olukorrast Euroopa Liidus, tekitamata seejuures ebaproportsionaalset halduskoormust ning võimaldada asjakohaselt tugineda riskipõhisele lähenemisele. Turujärelevalve süsteemid, turu struktuur, riskid ja järelevalveasutuste ressursid erinevad liikmesriigiti märkimisväärselt ning ühetaoline lähenemine ei pruugi olla kõigis liikmesriikides põhjendatud ega tingimata kõige tõhusam erineva suuruse, turustruktuuri ja riskiprofiiliga liikmesriikides.

Eelistame, et komisjoni poolt iga nelja aasta tagant koostatava energiamärgiste nõuetele vastavuse ülevaatliku aruande eesmärk oleks eelkõige teabe koondamine, analüüs ja parimate praktikate jagamine. Artiklis 9a sätestatud aruandes sisalduvad soovituslikud võrdlusalused ja liikmesriikidele suunatud prioriteedid peaksid olema üksnes mittesiduvad ning ei tohiks piirata liikmesriikide õigust kujundada riskipõhist turujärelevalvet vastavalt siseriiklikele oludele või teistele asjaomastele oludele nagu piiriülene kaubandus.

Eesti eelistab, et uued turujärelevalvevahendid, sealhulgas artikli 9 lõikes 2 kavandatav võimalus vähendada nõuetele mittevastava toote nähtavust Euroopa energiamärgisega toodete andmebaasi (EPREL) avalikus osas ning kuvada hoiatusi, jääksid turujärelevalveasutuse kaalutusõiguseks ja oleksid liikmesriigi menetluskorraldusega kohandatavad. Vabatahtlikkus ei tähenda meetme ebatõhusust, vaid võimaldab valida iga juhtumi asjaoludele kõige paremini vastava ja proportsionaalse reageerimisviisi. Meetme kohaldamise vajadus sõltub muu hulgas tuvastatud mittevastavuse laadist, raskusest ja kestusest, selle võimalikust mõjust tarbijale, tootemudeli turustamise ulatusest ning sellest, kas rikkumine on kõrvaldatav kiiresti või eeldab rangemate turujärelevalvemeetmete rakendamist. EPREL-i avalikus osas toote nähtavuse vähendamine või hoiatuse kuvamine võib ettevõtja äritegevust ja toote mainet oluliselt mõjutada. Seetõttu ei oleks põhjendatud kohaldada seda meetet automaatselt või ühetaoliselt iga mittevastavuse korral. Liikmesriikide turujärelevalveasutustel peavad säilima võimalused hinnata meetme sobivust koos muude olemasolevate meetmetega ning suunata piiratud järelevalveressurss suurema riskiga juhtumitele. Eesti toetab põhimõtteliselt artikli 9 lõikes 2 kavandatavat turujärelevalveasutuste õigust vähendada mittevastava toote nähtavust EPREL-i avalikus osas ja kuvada hoiatusi kuni mittevastavuse kõrvaldamiseni, kuna see võib anda proportsionaalse vahemeetme enne raskemate piiravate meetmete rakendamist. Meetme rakendamise puhul peavad olema tagatud selged menetluslikud alused, sealhulgas ettevõtja ärakuulamisõigus, põhjendatud otsuse nõue ja selge vaidlustamisvõimalus. Samuti peab olema tagatud liikmesriikide vaheline kooskõlastus, kui sama tootemudel on müügil mitmes liikmesriigis.

Nõuetekohase teabe esitamata jätmine müügipakkumises loetakse ettepaneku kohaselt digiteenuste õigusakti (DSA) tähenduses ebaseaduslikuks sisuks, peab Eesti oluliseks selget piiritlust DSA-põhise ja tootenõuete täitmise järelevalve rollide vahel, et vältida kattuvaid menetlusi veebituruplatvormide suhtes.

Arvamuse saamine ja kooskõlastamine

Seisukohtade koostamisel küsiti sisendit Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, Justiits- ja Digiministeeriumilt, Rahandusministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt. Algatus saadeti arvamuse saamiseks ka lisas 3 loetletud huvirühmadele. Laekunud arvamused seisukohtade kujundamiseks ja nendega arvestamine on toodud välja seletuskirja lisas 4 esitatud kaasamistabelis.